

નામ :- શ્રીયા ભાસ્કરરાય થાનકી

વિષય :- (ઓડિટીંગ અને કોર્પોરેટ
ગવર્નન્સ-૨)

T.Y.B.Com. – Sem. 6

Unit – 1 ચકાસણી અને મૂલ્યાંકન કસોટી

૧.૧ પ્રાસ્તાવિક – ચકાસણી અને મૂલ્યાંકન કસોટીનો અર્થ

પાકા સરવૈયામાં દર્શાવેલ મિલકતો અને જવાબદારીઓની સત્યતાની સાબિતી અથવા સત્યતાનું સમર્થન એટલે ચકાસણી.

“ચકાસણી એટલે મિલકતના મૂલ્યાંકનની, માલિકીપણાની અને હક્કની, અસ્તિત્વની અને કબજાની, મિલકત પર કોઈ બોજ હોય તો તેની તપાસ કરવી.”

– સ્પાઈસર & પેગ્લર

“મિલકતોની ઉપયોગિતાની દૃષ્ટિએ મિલકતની કિંમત નક્કી કરવાની પ્રક્રિયાને મૂલ્યાંકન કહી શકાય. મૂલ્યાંકનએ ચકાસણીનો એક ભાગ છે.”

૧.૨ હેતુઓ – ચકાસણી અને મૂલ્યાંકન કસોટીનું મહત્ત્વ

❖ ચકાસણીના હેતુઓ :-

- મિલકતની ખરીદી અધિકૃત અને ઘંઘાના માટે છે કે નહિ
- પાકા-સરવૈયામાં દર્શાવેલી મિલકતો ભૌતિક અસ્તિત્વ ધરાવે છે કે નહિ
- પાકા-સરવૈયામાં દર્શાવેલી મિલકતોની માલિકી તેમજ કબજો સંસ્થાનો છે કે કેમ
- સર્વસ્વીકૃત મૂલ્યાંકન સિદ્ધાંતો દ્વારા મૂલ્યાંકન થયેલ છે કે નહિ
- પાકા સરવૈયામાં દર્શાવેલ મિલકતો પર કોઈ ગીરો બોજ છે કે નહિ
- મિલકતો અને જવાબદારીઓ અંગે સીચ સ્થિતિ જાણવા માટે

❖ ચકાસણી અને મૂલ્યાંકન કસોટીનું મહત્ત્વ :-

- સાચી અને વાજબી આર્થિક પરિસ્થિતિનો ક્યાસ કાઢવા માટે
- નફા અને ખોટની ખરી સ્થિતિ જાણવા માટે
- પેઢી કે કંપનીની પ્રતિષ્ઠા વધારવા માટે
- શેરધારકોને ખાતરી અપાવવા માટે
- ધિરાણ મેળવવામાં સરળતા રહે તે માટે
- વિમાનું વળતર સરળતાથી મેળવવા માટે

૧.૩ મિલકતો અને જવાબદારીઓની ચકાસણી તેમજ મૂલ્યાંકન કસોટી

મિલકતો અને જવાબદારીઓની મૂલ્યાંકન કસોટી અને ચકાસણી માટે સૌપ્રથમ પેઢી કે ઘંઘાકીય એકમની મિલકતો અને જવાબદારીઓને તેમના વિવિધ પ્રકારો મુજબ વર્ગીકૃત કરવામાં આવે છે.

ત્યારબાદ દરેક મિલકતની સ્વતંત્ર ધોરણે તપાસ કરવામાં આવે છે જેમાં તે મિલકત અને દેવાનાં વાઉચર્સ, દસ્તાવેજો, કબજો અને માલિકી, ભૌતિક અસ્તિત્વ, ગીરો ભોજ, તેના હવાલાઓની વાર્ષિક હિસાબોમાં સાચી હિસાબી નોંધ, નામા અને મૂલ્યાંકન તેમજ ચકાસણીના સિદ્ધાંતોનું પાલન થયેલ છે કે નહિ આ તમામ બાબતોને આવરી લેવામાં આવે છે.

દા.ત. જમીન-મકાનની ચકાસણી અને મૂલ્યાંકન કસોટી માટે તેની માલિકી સ્વતંત્ર છે કે ભાડા પેટે, તેના પર ઘસારો નિયમાનુસાર છે કે નહિ, કબજો અને માલિકી, ખરીદી કરી હોય તો તે અંગે વાઉચિંગ વગેરે ધ્યાનમાં લેવાય છે.

૧.૪ ઓડિટરની ફરજો અને જવાબદારીઓ

❖ ઓડિટરની ફરજો :-

(૧) શેરહોલ્ડર્સ પ્રત્યે :- જેમાં બે પ્રકાર પડે છે.

I. કંપનીધારા મુજબ	II. અદાલતી ચુકાદા મુજબ
◆ ઓડિટ અહેવાલ રજૂ કરવો.	◆ વાજબી કાળજી-કૌશલ્ય દાખવવા
◆ પ્રાથમિક અહેવાલનું પ્રમાણપત્ર આપવું.	◆ પેઢી કે એકમના વ્યવહારોના ખરાપણાની ખાતરી.
◆ વિજ્ઞાપનપત્રમાં દર્શાવવાની બાબતો અંગે.	◆ ઘંઘાકીય એકમના મહત્ત્વનાં દસ્તાવેજો તપાસવા.
◆ ખાસ ઓડિટરની નિમણૂક વખતે.	◆ મિલકતો અને જવાબદારીઓની ચકાસણી તપાસ કરવી.
	◆ સાચી આર્થિક સ્થિતિનો ખ્યાલ આપવો.

(૨) વ્યવસાયી બાબતો ઓડિટરની ફરજો : (સંસ્થા પ્રત્યે)

- પોતાની નિમણૂક કે પુનઃનિમણૂક સ્વીકારતી વખતે.
- બીજાની જગ્યાએ ઓછી ફી દ્વારા નિમણૂક ન સ્વીકારવા અંગે.
- ઓડિટ અહેવાલ તેમજ વાર્ષિક હિસાબોમાં સહી કરવા અંગે.
- જાહેરાત દ્વારા કામ મેળવી શકે નહિ.

- કમિશન કે દલાલી દ્વારા કામ ન મેળવી શકે.
- ફક્ત ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટની જ વ્યવસાયી ઓળખ બતાવી શકે. (ડિગ્રીઓ દર્શાવવાની છૂટ છે.)

Unit – 2 વિભાજ્ય નફો અને ડિવિડન્ડ

૨.૧ પ્રાસ્તાવિક અને અર્થ

“કંપનીના સંચાલકોને યોગ્ય લાગે તે મુજબની ચોક્કસ કપાતો બાદ કર્યા પછીનો ચોખ્ખો નફો એટલે વહેંચણીપાત્ર કે વિભાજ્ય નફો.”

૨.૨ વિભાજ્ય (વહેંચણીપત્ર) નફાના નિર્ધારક પરિબળો

- નામાનાં વિવિધ સિદ્ધાંતો
- કંપનીધારા અને અન્ય કાયદાકીય જોગવાઈઓ
- કાનૂની ચુકાદાઓ
- મેમોરેન્ડમ અને આર્ટિકલ્સની જોગવાઈઓ

૨.૩ વિભાજ્ય નફા માટેનાં માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો

- કંપનીધારાની જોગવાઈઓનું પાલન થવું જોઈએ.
- વિવિધ કોર્ટ કેસના ચુકાદાઓને અનુસરી શકાય.
- મૂડીમાંથી વહેંચણીપાત્ર નફો ન આપી શકાય.
- શેરધારકો સામાન્ય સભામાં માન્ય કરે પછી જ નફો વહેંચવો.
- નહિ વહેંચાયેલો નફો ડિવિડન્ડ તરીકે વહેંચી શકાય છે.
- મહેસૂલી નફાના પ્રગટીકરણ પહેલાં ઘસારો ગણી લેવો.
- ડિવિડન્ડ વહેંચણી માટે આર્ટિકલ્સની જોગવાઈઓને આધીન ગુપ્ત અનામતોનો ઉપયોગ થઈ શકે.
- મિલકતોના પુનઃમૂલ્યાંકનથી થયેલ વધારામાંથી નફો વહેંચી શકાય છે.
- વહેંચણીપાત્ર નફો એ સૈદ્ધાંતિક રીતે મહેસૂલી નફામાંથી જ વહેંચી શકાય, મૂડી નફામાંથી નહિ.

૨.૪ ડિવિડન્ડ – અર્થ – પ્રકારો – કંપનીઝ એક્ટ ૨૦૧૩ ની માર્ગદર્શિકાઓ

“ડિવિડન્ડ એટલે શેરધારકને ખરીદેલા શેરના પ્રમાણમાં વહેંચવામાં આવતો નફો.”

ડિવિડન્ડના મુખ્ય બે પ્રકારો છે : (૧) વચગાળાનું ડિવિડન્ડ (૨) છેવટનું ડિવિડન્ડ

કંપનીઝ એક્ટ, ૨૦૧૩ ની માર્ગદર્શિકાઓ :

- ડિવિડન્ડ નફામાંથી જ ચૂકવી શકાય.
- આર્ટિકલ્સમાં સત્તા હોઈ તોપણ કંપનીધારાથી ઉપરવટ જઈને મૂડીમાંથી ડિવિડન્ડ ન ચૂકવાય.
- ડિવિડન્ડ જાહેર કરતાં પહેલાં ચોખ્ખા નફાની ગણતરી કરવી જોઈએ.

- કલમ ૨૦૫ મુજબ ડિવિડન્ડ રોકડમાં જ ચૂકવી શકાય.
- વાર્ષિક સામાન્ય સભામાં જાહેરાત બાદ ૩૦ દિવસમાં ડિવિડન્ડ ચૂકવી આપવું પડે.
- નોંધાયેલ શેરહોલ્ડર કે તેના બેંકર અને શેર વોરંટ ધારણ કરનાર અથવા તેના બેંકર તેઓ બંનેના આદેશ મુજબ ડિવિડન્ડ મેળવવા અધિકૃત ગણાય છે.
- નહિ ચૂકવાયેલ ડિવિડન્ડની રકમ જે-તે કંપનીના નામથી બેંકમાં ખાતું ખોલાવી તેમાં જમા કરારવી પડશે.
- જે વર્ષે નફો ન થાય તે વર્ષે કેન્દ્ર સરકારના નિયમોને આધીન રહીને અગાઉના વર્ષનો એકત્રિત નફો અને અનામત ભંડોળમાં લીધેલ નફામાંથી ડિવિડન્ડ વહેંચી શકશે.

Unit – 3 ઓડિટરનો રિપોર્ટ અને ઓડિટરની જવાબદારીઓ

૩.૧ પ્રાસ્તાવિક – ઓડિટ રિપોર્ટનો અર્થ – ઓડિટર સર્ટિફિકેટનો અર્થ

કંપનીના વાર્ષિક હિસાબો તેમજ અન્ય હિસાબી તપાસ કર્યા બાદ ઓડિટરને જે કંઈ હકીકતો અને માહિતી પ્રાપ્ત થાય તે અંગે પોતાના અભિપ્રાયસહિત રજૂ કરવા માટે કંપનીના સભ્યો સમક્ષ જે અહેવાલ રજૂ કરે તેને 'ઓડિટરનો અહેવાલ' કહે છે.

ઓડિટર જ્યારે કોઈ બાબત પ્રમાણિત કરે ત્યારે તે એમ સૂચવે છે કે તેણે પ્રમાણિત કરેલ બાબત ચોકસાઈપૂર્વક માપી શકાય તેવી છે અને ઓડિટરે તે અંગેની ચોકસાઈ તપાસીને ખાતરી કરી છે. ઓડિટરે આપેલા આવા પ્રમાણપત્રને 'ઓડિટ પ્રમાણપત્ર' કહે છે.

૩.૨ ઓડિટ અહેવાલનું મહત્ત્વ – સાચી, વાજબી અને ચોક્કસ બાબતો

❖ ઓડિટ અહેવાલનું મહત્ત્વ :

- નાણાકીય પત્રકો અંગે ખાતરી પૂરી પાડે છે.
- શેરહોલ્ડર્સ અને સંચાલકો વચ્ચેનું સંકલન સાબિત કરે છે.
- ધંધાકીય એકમના હિતધારકોને ધંધાની નાણાકીય તથા કાર્યકારી સ્થિતિની જાણ થાય છે.
- શાસક કંપનીની જરૂરિયાત પૂરી કરવા.
- સરકારી વિભાગોને મદદરૂપ બને છે.

❖ સાચી, વાજબી અને ચોક્કસ બાબતો :-

ધંધાકીય એકમ હિસાબી ચોપડાઓ પરથી જે વાર્ષિક હિસાબો બનાવાયા છે તે એકમની સાચી અને ખરી સ્થિતિ દર્શાવે છે. પરંતુ સાચા, વાજબી અને ચોક્કસ શબ્દો, વિશાળ અર્થ ધરાવે છે તે હિસાબો સાચા છે એટલું જ નહિ પરંતુ તે ચોપડાઓ પારદર્શક, વ્યવહારુ, અધિકૃત અને ચોક્કસ છે તથા ધંધાકીય હિસાબી સિદ્ધાંતો મુજબ વાજબી છે તે દર્શાવે છે.

૩.૩ સારા ઓડિટ અહેવાલના લક્ષણો

- યોગ્ય, આકર્ષક શીર્ષક
- સાતત્યતા જાળવણી
- સંક્ષિપ્ત અને ચોક્કસ
- સરળતા
- સંબંધિત માહિતી યુક્ત
- અંકુશની જરૂરિયાતની માહિતી
- પડતર અને આર્થિક જાગૃતતા
- રજૂઆતનાં માધ્યમ
- માહિતીનું સંકલન
- લેટેસ્ટ ઈન્ફર્મેશન આપતો અહેવાલ
- ચોક્કસ માળખા અને માહિતીયુક્ત

૩.૪ ઓડિટ અહેવાલના પ્રકારો : ચોખ્ખો અહેવાલ અને યોગ્ય / લાયક અહેવાલ

(સુધારેલો કે મર્યાદિત અહેવાલ)

(૧) ચોખ્ખો અથવા ખામી રહિત અહેવાલ

ઘંઘાકીય એકમના હિસાબોની તપાસ દરમ્યાન ઓડિટરને હિસાબો સાચા અને વાજબી લાગે તેમજ તેમાં કોઈપણ રીતની ગેરરીતિ કે ગોટાળા ન જણાય તો તે એકમની સાચી અને વાજબી આર્થિક પરિસ્થિતિને માટે જે અહેવાલ આપે તેને 'ચોખ્ખો અથવા ખામીરહિત અહેવાલ' કહેવાય.

(૨) ખામીવાળો કે સુધારેલો અહેવાલ

હિસાબી તપાસ દરમ્યાન કોઈ ગેરરીતિ, કાયદાની જોગવાઈઓનો ભંગ તેમજ નફા-નુકસાન ખાતું વાજબી નફો અને પાકું સરવૈયું સાચી અને વાજબી આર્થિક સ્થિતિ ન દર્શાવે ત્યારે ઓડિટરે આપેલ અહેવાલ એટલે 'ખામીવાળો કે સુધારેલો અહેવાલ'.

૩.૫ ચોખ્ખા અહેવાલ અને યોગ્ય/લાયક/સુધારેલ અહેવાલનો નમૂનો

૩.૬ ઓડિટરની જવાબદારી (દીવાની, ફોજદારી, ત્રાહિત પક્ષકાર પ્રત્યેની)

❖ સંસ્થાકીય એકમોની દષ્ટિએ ઓડિટરની જવાબદારીઓ :

- (૧) ખાનગી સંસ્થાના ઓડિટરની જવાબદારી
- (૨) કાયદાનુસાર સંસ્થાના ઓડિટરની જવાબદારી

❖ ઓડિટકાર્યની દષ્ટિએ ઓડિટરની જવાબદારીઓ :

- (૧) દીવાની જવાબદારી : (i) બેદરકારી અંગે
(ii) કર્તવ્યભંગ અંગે
- (૨) ફોજદારી જવાબદારી
- (૩) ત્રાહિત પક્ષકાર તરીકે ઓડિટરની જવાબદારી
- (૪) માનદ ઓડિટરની જવાબદારી
- (૫) સંયુક્ત ઓડિટરની જવાબદારી
- (૬) સ્થાનિક ઓડિટરની જવાબદારી
- (૭) બદનક્ષી અંગેની જવાબદારી
- (૮) વ્યવસાયી વ્યક્તિ તરીકેની જવાબદારી

Unit – 4 નીતિશાસ્ત્ર અને કોર્પોરેટ ગવર્નન્સ

૪.૧ પ્રાસ્તાવિક

૨૧ મી સદીના પ્રવેશ સાથે કોર્પોરેટ ગવર્નન્સ શબ્દનો વ્યાપક ફેલાવો થયો છે. આજે દરેક ધંધાકીય એકમ પોતાની પ્રત્યેક કામગીરી નીતિશાસ્ત્ર અને કોર્પોરેટ ગવર્નન્સને ધ્યાનમાં રાખીને કરે છે.

નીતિશાસ્ત્ર : કોઈના વર્તન કે તેની કોઈ પ્રવૃત્તિ પ્રત્યેની વિચારસરણી કે પ્રત્યાઘાતો આપવાના નૈતિક સિદ્ધાંતો એટલે નીતિશાસ્ત્ર.

કોર્પોરેટ ગવર્નન્સ : કોર્પોરેટ ગવર્નન્સએ ધંધાકીય એકમની દોરવાણી તેમજ માર્ગદર્શન આપતી નિયમો, વર્તુણકો અને પ્રક્રિયાઓની એક પદ્ધતિ છે.

૪.૨ નીતિમત્તા અને નીતિશાસ્ત્ર – ધંધાકીય મૂલ્ય – ધંધાકીય નીતિશાસ્ત્ર

નીતિમત્તા અને નીતિશાસ્ત્ર એ આજના કોર્પોરેટ ધંધાકીય જગતની જરૂરિયાત છે. દિનપ્રતિદિન કર્મચારીઓ નીતિમત્તા (Moral) અને નીતિશાસ્ત્ર (ethics) ના મુદ્દાઓનો સામનો કરે છે.

જેમ કે, નીતિમત્તા (Morality) કહે છે સત્ય બોલવું જોઈએ પરંતુ નીતિશાસ્ત્ર (ethics) કહે છે કે તમે વિચારો કે સ્થિતિ મુજબ સત્ય બોલવું કે નહિ ?

ધંધાકીય મૂલ્ય :

ધંધાકીય મૂલ્ય એ એક અનૌપચારિક બાબત સૂચવે છે કે જે મૂલ્યનાં તમામ સ્વરૂપોને દર્શાવે છે જેના સાથે ધંધાકીય એકમની લાંબાગાળાની શક્યતાઓ રહેલી છે. ધંધાકીય મૂલ્ય એ ધંધાને આર્થિક મૂલ્યથી વધીને તેના અન્ય મૂલ્ય સ્વરૂપો જેમ કે કર્મચારી મૂલ્ય, ગ્રાહક મૂલ્ય, સપ્લાયર્સ મૂલ્ય, સંચાલકીય મૂલ્ય અને સામાજિક મૂલ્યને સાંકળે છે.

ઘંઘાકીય નીતિશાસ્ત્ર :

ઘંઘાકીય પર્યાવરણમાં ઉદભવતાં નીતિશાસ્ત્રીય પ્રશ્નો અને નૈતિક સિદ્ધાંતોને ચકાસતું વ્યવસાયી નીતિશાસ્ત્ર કે પ્રયોજીત નીતિશાસ્ત્રનું એક સ્વરૂપ છે. જે ઘંઘાકીય આચારસંહિતાને સંપૂર્ણપણે લાગુ પડે છે અને જે સમગ્ર વ્યવસ્થાતંત્ર અને કર્મચારીઓની સાથે સંબંધિત છે.

૪.૩ નૈતિક વર્તણૂક : ખ્યાલો અને ફાયદાઓ—રેટિંગ એજન્સીઝ

➤ કંપનીની વર્તણૂકની નૈતિકતા શેમાં પ્રતિબિંબિત થાય છે ?

કોઈપણ ઘંઘાકીય એકમની વર્તણૂક તેના.....

- (૧) કર્મચારીઓ સાથે
- (૨) ગ્રાહકો સાથે
- (૩) સરકાર સાથે
- (૪) નિયમપાલનમાં
- (૫) પુરવઠો પૂરો પાડનાર સાથે
- (૬) કરવેરા ભરવામાં
- (૭) વચનપાલનમાં

.... દેખાઈ આવે છે.

➤ રેટિંગ એજન્સી : ખ્યાલો અને ફાયદાઓ

ક્રેડિટ રેટિંગ એટલે શાખનું મૂલ્યાંકન. આ પ્રકારની શાખ મૂલ્યાંકન એજન્સીઝ વિવિધ, ઘંઘાકીય પાસાંઓ, પ્રવૃત્તિઓને ધ્યાનમાં રાખીને દરેક ઘંઘાકીય એકમને રેટિંગ આપે છે. ઉચ્ચતર કક્ષાના વ્યવસાયિકો ઘંઘાકીય કંપનીનું મૂલ્યાંકન કરે છે. રેટિંગ એજન્સીઝ વિવિધ પરિબળો જેમ કે કમાણીની સ્થિરતા, ઔદ્યોગિક જોખમો વહોરવાની શક્તિ, રોકડ તરલતા, વિવિધ મિલકતોની ગુણવત્તા, ઉત્પાદનની કાર્યક્ષમતા, કંપનીની આર્થિક સદ્ધરતા, બજારમાં તેનું સ્થાન વગેરે બાબતોને આધારે મૂલ્યાંકન કરે છે.

આ પ્રકારની શાખ મૂલ્યાંકન સંસ્થાઓનું મુખ્ય કાર્ય વિવિધ કંપનીઓની શાખનું મૂલ્યાંકન કરી રોકાણકાર વર્ગને કંપનીની બાબતોથી માહિતગાર અને જાગૃત કરવાનું છે. જેમ રેટિંગ સાડું મળે તેમ રોકાણકારનું તે કંપનીમાં કરેલું રોકાણ સલામત ગણાય.

ભારતમાં ૧૯૮૭ ના વર્ષથી રેટિંગ એજન્સીનો ખ્યાલ ઉદભવ્યો. ભારતમાં આવેલી રેટિંગ એજન્સીઝ નીચે મુજબ છે :

(1) Credit Rating Information Services of India Limited (CRISIL):

ભારતમાં આવેલી સૌથી જૂની એજન્સીઓમાંની એક છે. તેની સ્થાપના ૧૯૮૭ દરમ્યાન થયેલી. ૨૦૧૭ ના વર્ષમાં Crisil એ CARE નામની અન્ય રેટિંગ એજન્સીમાં ૮.૯% જેટલો હિસ્સો પ્રાપ્ત કર્યો છે. CRISIL કંપની અને રોકાણકાર વર્ગ માટે બે પ્રકારના કાર્યો કરે છે :

- (૧) કંપનીની શાખપાત્રતા અંગે નિષ્પક્ષ અહેવાલ આપે છે.
- (૨) રોકાણકારોને વિશ્વાસપાત્ર માહિતી પૂરી પાડે છે.

ઉપરાંત, CRISIL દ્વારા ચોક્કસ નિયત આવક બજારમાં ફોરેન પોર્ટફોલિયો ઈન્વેસ્ટર્સના રોકાણોના બ્રેન્સમાર્ક પ્રદર્શન માટે ૨૦૧૮ માં ભારતીય ચલણ 'રૂપિયા' અને 'ડોલર' વર્ગનમાં ભારતનું પ્રથમ ઈન્ડેક્સ શરૂ કરેલું છે.

(2) ICRA Limited : Investment Informantion & Credit Rating Agency of India Limited.

આ એક જાહેર કંપની છે જ ૧૯૯૧ માં ગુરૂગ્રામમાં સ્થપાઈ હતી. અગાઉ આ કંપની 'ઈન્વેસ્ટમેન્ટ ઈન્ફર્મેશન એન્ડ ક્રેડિટ રેટિંગ એજન્સી ઓફ ઈન્ડિયા' તરીકે જાણીતી હતી. એપ્રિલ ૨૦૦૭ માં તે જાહેર કંપની બની તે પહેલાં ICRA એ Moodys અને કેટલીક ભારતીય નાણાકીય અને બેંકિંગ સેવા સંસ્થાઓ વચ્ચેનું સંયુક્ત સાહસ હતું.

ICRA ના પ્રોડક્ટ પોર્ટફોલિયોમાં હાલ નાણાકીય મૂલ્યાંકન, માળખાગત નાણાકીય સેવા, મ્યુચ્યુઅલ ફંડ, પ્રોજેક્ટ અને જાહેર ભંડોળ, વીમા વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

(3) CARE : Credit Analysis and Research Ltd.

આ સંસ્થા ૧૯૯૩ માં લોન્સ કરવામાં આવેલી જે હાલમાં કોર્પોરેટ ગવર્નન્સ, દેવાનું મૂલ્યાંકન, બેન્ક લોન મૂલ્યાંકન, માળખાગત બાબતોનું મૂલ્યાંકન વગેરે ક્ષેત્રે સેવા આપે છે. આ સિવાય CARE એ શરૂઆતી જાહેર પ્રસ્તાવ (IPO), શિપયાર્ડ્સનું નાણાકીય મૂલ્યાંકન, રિયલ એસ્ટેટ, નવીનીકરણીય ઊર્જા સેવા કંપનીઓ તેમજ શૈક્ષણિક સંસ્થાઓના વિવિધ અભ્યાસક્રમો માટે રેટિંગ આપે છે.

CARE એ મૂલ્યાંકન સેવાઓમાં પણ પ્રવેશ કર્યો છે અને તે ઈકિવટી, દેવામાં સાધનો અને બજારથી જોડાયેલી ડિબેન્ચર્સનું મૂલ્યાંકન કરે છે.

➤ અન્ય ક્રેડિટ રેટિંગ એજન્સીઓ :

- (1) Brickwork Ratings (BWR)
- (2) India Rating and Research Pvt. Ltd.
- (3) Small & Medium Enterprises Rating Agency of India (SMERA)

➤ રેટિંગ એજન્સીઝનાં ફાયદાઓ :

- રોકાણકાર વર્ગનો : (૧) રોકાણ અંગેના નિર્ણયોમાં સરળતા
(૨) સલામતીની ખાતરી રહે
(૩) રોકાણ પ્રસ્તાવની સરળતાથી સમજણ મળી રહે
(૪) રોકાણ સાધનોમાં પસંદગી
(૫) રોકાણ સાધનો રાખવા કે વેચવા
(૬) રોકાણકારનો સમય અને નાણાં બચાવે

- કંપનીને : (૧) કોર્પોરેટ પ્રતિષ્ઠામાં વધારો કરે
(૨) દેવાંની પડતર ઘટાડે છે
(૩) દેવાં માટેનાં સ્ત્રોતોમાં વિશાળતા લાવે
(૪) બિન-પ્રચલિત કંપનીઓ માટે ફાયદાકારક છે.
(૫) બજારની અંદર માર્કેટિંગ સાધન તરીકે કાર્ય કરે છે.
(૬) વિકાસ અને વિસ્તાર માટે કંપનીને મદદ કરે છે.

૪.૪ કોર્પોરેટ નીતિશાસ્ત્ર : નૈતિક આચારસંહિતા અને સમિતિ

➤ નૈતિક આચારસંહિતામાં ક્યા-ક્યા મુદ્દાઓ સમાવી શકાય છે ?

- (૧) નૈતિક સિદ્ધાંતો (કામના સ્થળે વર્તણૂક)
- (૨) મૂલ્યો (પ્રામાણિક, પૂર્વગ્રહરહિત પર્યાવરણ)
- (૩) કાર્યક્ષમતા (જવાબદારી સ્વીકારવી, સંઘર્ષ ઘટાડવો)
- (૪) વર્તણૂકના ધોરણો
- (૫) શિસ્ત અંગેની ક્રિયાઓ
- (૬) નિયમો કે કાયદાઓ સરળ અમલમાં

આચારસંહિતા સરળ ભાષામાં રાખવી જેથી બધા સમજી શકે.

➤ નીતિશાસ્ત્ર (એથિક્સ) સમિતિ:

- મુખ્ય ઉદ્દેશો : (૧) વ્યવહારોમાં પારદર્શિતા
(૨) સામાજિક જવાબદારી પ્રત્યે સજાગતા
(૩) પર્યાવરણલક્ષી જવાબદારી નિભાવવી

- બંધારણ :**
- (૧) ચેરમેન તરીકે નોન-એકિઝક્યુટિવ ડિરેક્ટર
 - (૨) અન્ય બે સભ્યો કંપનીના સિનિયર એકિઝક્યુટિવ
 - (૩) Independent Professional

➤ **સમિતિની જવાબદારીઓ:**

- (૧) નૈતિક આચારસંહિતા માટે યોગ્ય તાલીમ
- (૨) નૈતિકતા માટેની જાણકારી માટે પ્રક્રિયા દાખલ કરવી.
- (૩) ગેરવર્તણૂક કે દ્વિધા માટે રિપોર્ટ થઈ શકે તેવી વ્યવસ્થા
- (૪) નૈતિકતા માટે સતત સંવાદ અને સંકલન
- (૫) ત્રિમાસિક કે છ માસિક નૈતિકતાના ધોરણોનો રિપોર્ટ
- (૬) આંતરિક કે બાહ્ય રિપોર્ટ વાર્ષિક કે છ માસે વેબસાઈટ પર મૂકવા.

૪.૫ ગ્રીન ગવર્નન્સ – કલમ ૪૯ અને સૂચિ કરાર

➤ **પર્યાવરણ કુશળ સંચાલનમાં કંપની નીચેનાનું સંચાલન કરે છે :**

- (૧) ઊર્જાનો ઉપયોગ
- (૨) પર્યાવરણની સંભાળ
- (૩) પર્યાવરણને થતું નુકસાન
- (૪) બગાડનો નિકાલ
- (૫) પ્રદૂષણનું સંચાલન અને નિકાલ
- (૬) પ્રાણીઓની સંભાળ

➤ **કરાર નોંધણી કલમ ૪૯**

ભારતમાં નોંધાયેલી કંપનીમાં કોર્પોરેટ ગવર્નન્સની રજૂઆત તેના વાર્ષિક અહેવાલમાં કરવી પડે છે, જે અહેવાલ કંપનીએ નોંધણી કરાર કલમ ૪૯ મુજબ તૈયાર કરવાનો રહે છે. આ કરાર સ્ટોક એક્સ્ચેન્જ અને કંપની વચ્ચે થાય છે. જેમાં કંપની ખાતરી આપે છે કે તે કરારની સંપૂર્ણ શરતો પાળશે અને અમુક સંજોગોમાં જો નહિ પાળે તો એક્સચેન્જ તેની સામે પગલા લઈ શકશે.